

Riksantikvarieämbetet
Avdelningen för arkeologiska undersökningar

RAPPORT UV ÖST 2006:5

ARKEOLOGISK FÖRUNTERSÖKNING I FORM AV ANTIKVARISK KONTROLL

Boplatslämningar vid gravfältet i Sund

*Inför nybyggnation av ledningsnät intill gravfält, RAÄ 7, Fivelstads socken, Motala kommun,
Fågelsta, Östergötland.*

Dnr: 422-3634-2005

Johan Stenvall

Riksantikvarieämbetet

Avdelningen för arkeologiska undersökningar

UV Öst

Roxengatan 7, 582 73 Linköping

Tel. 013-24 47 00

Fax 013-10 13 24

uvost@raa.se

www.raa.se

Text och grafik Johan Stenvall

Utskrift RAÄ, UV Öst, Linköping

Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriverket, 801 82 Gävle. Dnr L 1999/3

© 2006 Riksantikvarieämbetet

Rapport UV Öst 2006:5

ISSN 1404-0875

Innehåll

Inledning 5

Topografi och fornlämningsmiljö 5

Genomförande och resultat 6

Antikvarisk bedömning och ytterligare åtgärder 6

Referenser 8

Administrativa uppgifter 9

Bilaga 1. Nyantecknat UV-nummer 11

Fig 1. Utdrag ur Gröna kartan med undersökningsplatsen markerad. Skala 1:50000

Boplatslämningar vid gravfältet i Sund

Vattenfall Eldistribution AB planerar för nybyggnad av ledningsnät inom fastigheterna Sund 1:3 och 4:16, Fivelstads socken, Motala kommun, Fågelsta, Östergötland. Kabeln är avsedd att försörja en nyuppförd 3G-mast inom Sund 4:16. Inom hagmark, ett 30-tal meter ifrån ledningssträckan, finns ett registrerat gravfält, RAÄ 7. På grund av detta gav Länsstyrelsen i uppdrag åt Riksantikvarieämbetet, UV Öst, att utföra en arkeologisk förundersökning i form av antikvarisk kontroll utmed ledningssträckan.

Närmast gravfältet påträffades inga ytterligare gravanläggningar men i ett schakt, cirka 100 m NV om gravfältet, påträffades 3 förhistoriska anläggningar. Dessa utgjordes av två härdar och ett något diffust stolphål som förmodas höra till en boplats. Härden var av typisk äldre järnålderskaraktär varför de passar bra in i sammanhanget med det registrerade gravfältet. Lämningarna uppfattades som förhållandevis begränsade i åkermarken och dess utbredning löper sannolikt i N-S riktning varför UV Öst föreslog att ledningen kunde förläggas som planerat med undantag där lämningarna påträffades. Här lades ledningen i schaktets norra kant där inga övriga anläggningar kunde iaktas.

Inledning

Vattenfall Eldistribution AB planerar att nyanlägga del av ledningsnät och ett nytt kabelskåp inom fastigheterna Sund 1:3 och Sund 4:16, Fivelstads socken, Fågelsta, Motala kommun, Östergötland. Den nya kabeln kommer att tryckas under befintlig väg men schaktas utmed åkerkant invid fastighetsgränserna. Ledningsdragningen ansluter till hagmark och ett skogsparti. Inom hagmarken finns ett registrerat gravfält som består av 8 stensättningar och en rest sten, RAÄ 7. Med anledning av detta utförde Riksantikvarieämbetet, UV Öst, en arkeologisk förundersökning i form av antikvarisk kontroll utmed den planerade ledningssträckan.

Topografi och fornlämningsmiljö

Runt Fågelsta präglas landskapet av fullåkersbygd med flackt kuperade betes- och åkermarker. Ömsom finns skogsbeklädda höjdparter. Flera fornlämningar finns registrerade i närområdet, främst gravar och gravfält. Den höga uppodlingsgraden har dock medfört att synliga spår av fornlämningar i hög grad har försvunnit. Den nu aktuella ledningssträckan är dock planerad att förläggas i närheten av ett registrerat gravfält, RAÄ 7, och passerar intill det område som tidigare bedömts kunna innehålla åkerlämningar (Rolöf 2005:7). Gravfältet består av 8 runda stensättningar och en rest sten, som dock delvis är kraftigt förstörda av odling.

Längs den planerade kabelsträckan har ingen arkeologisk undersökning gjorts tidigare. Däremot utfördes en undersökning i och med en kabeldragning i närområdet under våren 2005 (Rolöf 2005). Vid denna undersökning planerades ledningen passera invid vägen i nordsydlig riktning. Arkeologer från UV Öst utförde även en besiktning längs hela den då planerade kabelsträckan, en sträcka om totalt 8 km. Vissa partier blev inte föremål för ytterligare undersökningar medan andra utvalda partier kontrollerades via sökschakt. Den nu aktuella ledningen ansluter till en del av det tidigare ärendet och bedömdes då på den västra sidan om vägen vara ett potentiellt läge för bland annat fossila åkerlämningar som iaktogs

under besiktningen (Rolöf 2005:7). Vid denna utredning bestämdes dock att ledningen skulle förläggas på östra sidan om vägen varvid inga erinringar om fornlämningar fanns. Ledningsdragningen för det nu aktuella ärendet korsar vägen och kan beröra dels det intilliggande gravfältet, RAÄ 7, och dels de tidigare konstaterade åkerlämningarna.

Genomförande och resultat

Kabelns förläggning diskuterades innan grävarbetet. Under våren 2005 drogs en ny ledning alldeles öster om vägen och en ny elcentral placerades här (se också Rolöf 2005). Hos exploatören fanns önskemål om kabelförläggning på kortast möjliga sträcka vilket innebar att kabeln skulle förläggas i åkerkant mycket nära gravfältet (RAÄ 7) och anslutas till den nya elcentralen. Flera andra förslag fördes fram av UV Öst, bland annat att förlägga kabeln runt fastigheten Backasand eller att plöja ned kabeln under eller i åkerdiket, men av flera orsaker kunde detta ej genomföras.

6 sökschakt togs upp längs den planerade kabelsträckan. Schakten förlades så nära åkerdiket som möjligt och grävdes med bred skopa (ca 1,5 m). Schakt 200, 201 och delvis 202 grävdes på samma åsrygg som gravfältet, RAÄ 7, är beläget. Denna åsrygg fortsätter ut på åkern ett 30-tal meter och är uppodlad åtminstone sedan 1800-talet (www.lantmateriet.se). Inga anläggningar, konstruktioner eller fynd kunde konstateras i dessa schakt som endast ligger ett 30-tal meter ifrån synliga gravar. Undergrunden i schakten var omväxlande sand och grus.

Vid schakt 203 stiger marken svagt för att kulminera vid schakt 205. Omkring denna del av åkern och även in i skogen åt söder bildas en svag platå som sträcker sig i nord-sydlig riktning. Norr om schakt 209 tar tätare skog vid med stenblockig terräng. Schakt 205 innehöll tre förhistoriska anläggningar som tolkades höra till en boplats. Anläggningarna utgjordes av två härdar och ett diffust stolphål. A211 var en härd, cirka 0,8x0,8 m, sotig med mycket skärvig och skörbränd sten, omkring 0,05-0,1 i storlek. A212 var ett diffust stolphål, cirka 0,3x0,4 m med ett par skärvstenar i ytan och sotig mörkbrun fyllning. A213 var en härd, cirka 0,5x0,7 m, delvis sönderplöjd. A213 hade skärvig och skörbränd sten med sot och kol i fyllning. Stenar mellan 0,03-0,08 m i storlek.

Antikvarisk bedömning och ytterligare åtgärder

Förutom i schakt 205 påträffades inga förhistoriska anläggningar eller aktiviteter hörande till gravområdet. De två härdarna som påträffades i schakt 205 var av typisk äldre järnålderskaraktär och låg strax under plöjskiktet, ca 0,25-0,3 m från dagens markyta. Undergrunden utgjordes här av omväxlande lera och morän. Anläggningarna undersöktes endast ytligt och togs ej bort. Inga fynd gjordes och kol har ej skickats för analys.

Det topografiska läget indikerade att ytterligare grav- eller boplatsområde kunde finnas utmed ledningssträckan förutom RAÄ 7. Gravfältet ligger endast cirka 80 m från ett vattendrag i en ganska kraftigt kuperad östslutning. Gravfältet är väl synligt och exponerat ned mot vattendraget vilket är en vanlig placering av gravfält från perioden i avsikt att vara just synligt från den förmodligen farbara vattenleden. De nu påträffade anläggningarna ligger således något högre och bortom gravfältet cirka 250 m från vattendraget vilket också är en helt rimlig placering av boplatsen. Närmast vattendraget har marken sannolikt varit alldeles för kuperad för att ha utgjort ett lämpligt boplatsläge medan marken planar ut där anläggningarna

påträffades och bildar en delvis mycket lämplig platå. Platån fortsätter ett 100-tal m åt NNÖ och ett 50-tal m åt S. Vid undersökningstillfället gjordes bedömningen att boplatsområdet förmodligen sträcker sig utmed denna platå (se också pilar enligt fig 2).

I norra delen av schakt 205 kunde inte några ytterligare anläggningar konstateras. Efter diskussion med personal från Tjällmo Grävmaskiner framkom att schaktbredden för kabeln skulle uppgå till maximalt 0,4 m och att det inte skulle vara några problem att undvika anläggningarna under grävarbetet. UV Öst markerade noggrant ut anläggningarna och bedömde att kabeln kunde förläggas som planerat, dock i N delen av schakt 205. Efter grävarbetet kommer lämningarna att ligga kvar och övertäckas med upptagna jordmassor.

Anläggningarna kommer att registreras i Fornminnesregistret som boplatslämningar och har tills vidare fått den temporära beteckningen UV 13 i avvaktan på tilldelning av RAÄ-nummer (bilaga 1).

Linköping i januari 2006

Johan Stenvall

Referenser

Rolöf, M. 2005. *Boplatser utanför Fågelsta och Fivelstad*. Arkeologisk utredning, etapp 2. Riksantikvarieämbetet. Avdelningen för arkeologiska undersökningar. Rapport UV Öst 2005:26.

Administrativa uppgifter

Riksantikvarieämbetets dnr: 422-3634-2005.

Länsstyrelsens dnr och datum för beslutet: 431-13872-05, 2005-12-01.

Projektnummer: 1520726.

Undersökningstid: 6 december 2005

Projektledare: Johan Stenvall

Grävmaskinist: från Tjällmo grävmaskiner AB

Exploateringsyta: ca 250 löpmetrar.

Undersökt yta: 140 löpmetrar.

Läge: Ekonomiska kartan, blad 8F 6b (085 61), x 6480796 y 1455130.

Koordinatsystem: Rikets, RT90. 2,5 gon V.

Koordinater för undersökningsytans mittpunkt: se Läge.

Dokumentationshandlingar: förvaras tills vidare på Riksantikvarieämbetet, UV Öst,
Linköping.

Fynd: inga fynd.

Intrasisnr: O2005:124

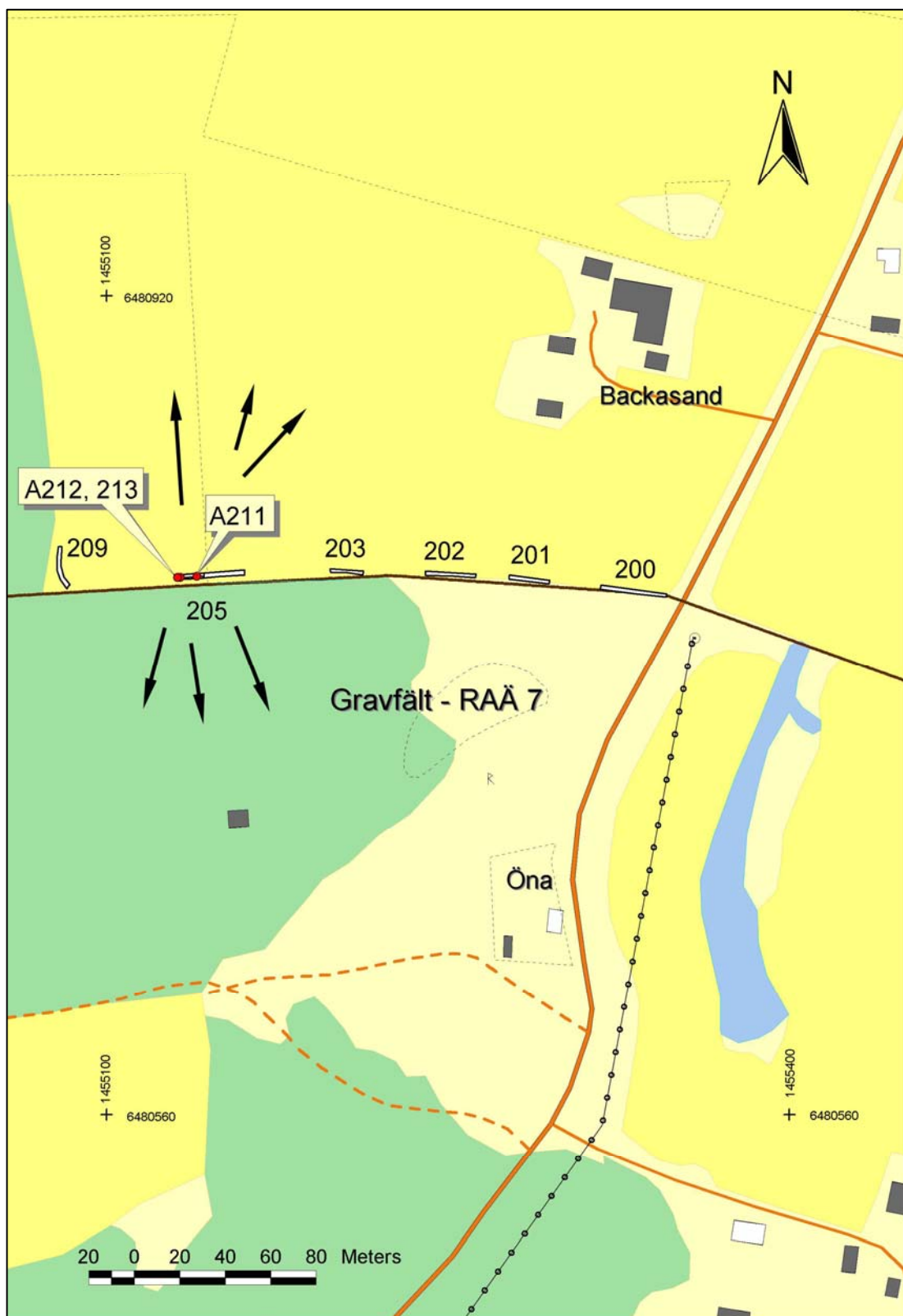

Fig 2. Utdrag ur fastighetskartan med sökschakt samt påträffade anläggningar markerade. Pilar representerar förmodad utsträckning av boplatsoområdet som ej är avgränsat.

Bilaga 1. Nyantecknat UV-nummer

Fivelstads sn

UV 13

Ek kartblad: 8F 6b (085 61)

Typ: Boplats

Antal: 1

m ö h: 150

Fastighet: Sund 1:3 och 4:16

Terräng: Kuperad östsluttning med avsatser, skogsmark och åkermark. Stenblockig skogsmark i V. Övervägande barrträd i skogsmark. Åkermarken omväxlande sandig morän och lera.

Beskrivning: Boplats, förmodligen cirka 150x70 m stor men utsträckning åt alla väderstreck okänd. I anslutning till söschaktsgrävning påträffades tre förhistoriska anläggningar som utgjordes av två härdar av typisk äldre järnålderskaraktär och ett något diffust stolphål. Läge enligt rikets nät: x 6480796 y 1455130.